

Carrer Marqués de Campo, 58 (Dénia)

Josep S. Castelló i Marí

Publicación digital

Actuaciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2003

Editores

Fernando E. Tintero Fernández, Araceli Guardiola Martínez y Antonio Pérez García
Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados
en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2004

Depósito legal: A-789-2004

ISBN: 84-688-8047-7

Nom de la intervenció:	Carrer Marqués de Campo, 58
Municipi:	Dénia
Comarca:	La Marina Alta
Director:	Josep S. Castelló i Marí
Equip tècnic:	—
Autor del article:	Josep S. Castelló i Marí
Promotor:	Natur Bau, S. L.
Autorització:	2002/0671-A
Data de l'actuació:	01/2003
Coordenades localització:	Centre històric
Períodes culturals:	Almoràvid / almohade, modern i contemporani
Material dipositat:	Museu Arqueològic de la Ciutat de Dénia
Tipus d'intervenció:	Excavació de salvament

INTRODUCCIÓ

Els treballs arqueològics s'han dut a terme al solar emplaçat al carrer Marqués de Campo, núm. 58 de la ciutat de Dénia. L'indret es troba inclòs a l'Àrea II d'especial protecció arqueològica, que segons el Pla General d'Ordenació Urbana de Dénia, correspon a la medina de la ciutat andalusina de Daniya. Aquesta circumstància implica l'obligació de realitzar una intervenció arqueològica prèvia a qualsevol obra de desenvolupament urbanístic que es realitze dins d'aquesta zona d'especial protecció.

La parcel·la ocupava una superfície de 100 m² aproximadament. L'excavació arqueològica es va realitzar durant el mes de gener de 2003, i va comptar amb l'ajut de 4 peons d'arqueologia i la direcció tècnica de l'arqueòleg Josep Salvador Castelló i Marí, sufragats per la propietat del solar i sota la supervisió del Servei Municipal d'Arqueologia del M. I. Ajuntament de Dénia. Se li va donar la signatura DE-C-02-10.

L'ENTORN ARQUEOLÒGIC

La parcel·la que ens ocupa es situa a la zona sud-est de l'antiga medina i a uns pocs metres de la tanca meridional que l'envoltava. Aquesta localització perifèrica respecte el centre urbà de l'època islàmica determina la funció de

les estructures emplaçades, que són de caire comercial i d'emmagatzematge i no residencial. Així ho demostren les construccions documentades en el solar annex situat a l'est (carrer Marqués de Campo, núm. 60), on es va localitzar un alfòndec (hostal per als comerciants i les seues mercaderies) i una necròpolis.

A més a més, l'emplaçament de la possible porta de connexió amb el raval cada vegada es confirma més en aquesta zona, com ho testimonia la troballa dels Pontarrons en la zona de la plaça Oculista Buigues. L'excavació executada recentment ha documentat els basaments d'un pont que salvaria el Riatxol (el carrer Patricio Ferrándiz), barranquet que desguassava a la mar el saladar, depressió situada als volts de l'actual plaça rei En Jaume I.

Amb l'abandonament de la zona després de la conquesta cristiana, s'estableix un cementeri, les restes del qual ja aparegueren en l'excavació del solar emplaçat a l'oest del que ara ens ocupa (carrer Marqués de Campo, núm. 54), on es documentaren abundants sepultures, algunes reutilitzades.

LA SEQÜENCIA ESTRATIGRÀFICA

L'excavació arqueològica ha permès la documentació d'estructures i nivells d'habitació que abasten una ampla cronologia que compren els segles XII fins el XX. Aquesta dilatada successió de temps enriqueix el registre històric de la ciutat en la zona que ara ens ocupa, però la contrapartida és la recuperació de les estructures superposades quan més antigues més deteriorades i en molts casos fragmentades.

Època contemporània

Període comprés des de la segona meitat del segle XIX que comença la urbanització de l'últim tram del carrer Marqués de Campo, fins els nostres dies. L'edifici que es situava en aquest indret es degué de bastir a les darreries del segle XIX i es va continuar en ús fins l'actualitat, trobant-se en un estat precari que va portar el seu enderrocament. D'aquesta construcció vam documentar els basaments, que indicaven que la casa tenia dues navades, i una part posterior o pati, on es localitzaren els pous de desguàs de les aigües negres. Tant els fonaments de l'estatge com les filtracions de les aigües negres van afectar en bona part les estructures i restes arqueològiques anteriors.

Època moderna

La cronologia d'aquest període abasta des de l'abandonament de les estructures islàmiques, ben avançada la reconquesta cristiana fins la urbanització de l'àrea i l'obertura del carrer Marqués de Campo a la mar. Després de la conquesta de la ciutat andalusina de Daniya el 1244, succeeix un període d'assentament dels nous colons, aprofitant-se alguns dels estatges islàmics fins el començament del segle XIV que, per motius de seguretat, el rei en Jaume II obliga a la població a establir-se a l'interior del recinte de l'albacar del castell i així s'abandona la medina, que constituirà la cantera d'aprofitament de matèries primeres per a la construcció dels nous edificis i terrenys per al conreu. De l'època medieval cristiana no es constata cap resta arqueològica.

Camí dels Pontarrons

Davall del nivell d'habitació de la casa contemporània, i travessant el solar amb una direcció nord-oest/sud-est, es va documentar un camí empedrat delimitat per dos murs paral·lels, construïts amb la tècnica de paredat, amb pedres calcàries treballades a les cares externes, disposades formant filades irregulars i travades amb morter blanquinós. El camí comptava amb un pis superior format per pedres menudes o graves en la part superior i en la base més grans, travades amb morter i terra, resultant una superfície ben compactada i dura. Davall d'aquest es van documentar dues refeccions més del paviment.

El vial documentat ja l'anomena Roc Chabàs com el camí dels Pontarrons, dels Desemparats o del Convent. Aquest connectaria el camí de la Mar, passant per davant del convent de Sant Antoni, amb els Pontarrons (pont que salvava el barranc del Riatxol), per a dirigir-se cap a les Rotes, la vessant oriental del Montgó i Xàbia.

Cementeri vell cristià

El camí es va construir damunt d'una necròpolis d'època cristiana, les sepultures de la qual s'estenien per tot el solar excavat. En total es van exhumar 20 tombes amb 24 esquelets en diferents estats de conservació.

Moltes de les tombes estaven assenyalades mitjançant un arregllement de pedres calcàries disposades de forma horitzontal damunt de la fossa. Es va documentar aquesta coberta en 10 de les tombes. En alguns casos es

disposava una de les pedres de forma vertical indicant la zona del cap o també dels peus. La fossa era simple, excavada sobre els estrats inferiors, de forma allargada i els extrems arrodonits, i ajustada a les mesures del finat. Destaca la fondària del receptacle, que anava dels 0,40 als 0,50 m. Els esquelets es trobaven disposats en decúbit supí, estesos al llarg de la fossa i sols canvien la posició del cap i dels braços. L'orientació general és oest-est, amb una ampla variació perquè no es situen tots alineats i amb una regularitat. El cap sempre es situa a l'oest, excepte l'esquelet d'un infant (Tomba XVIII), el cap del qual apareix a l'est i la resta del cos cap a ponent. En cap de les tombes vam recuperar aixovar.

Almenys es van documentar dos nivells d'enterraments, testimoniats en quatre tombes on, a més de l'esquelet, es recuperaren dins de la fossa ossos desarticulats que pertanyien a altra persona enterrada anteriorment (tombes V, VI, XV, XVII). A més a més, es va exhumar una tomba on sols trobaren ossos regirats disposats en un munt (Tomba XIV). Així com l'exhumació de dos esquelets superposats (tombes XI i XIII). La resta sols documentà un esquelet (tombes I, II, III, IV, VII, VIII, IX, X, XII, XVI, XVIII, XIX, XX).

Època islàmica

Les restes associades a aquest període són escasses i molt fragmentades per trobar-se afectades per les tombes cristianes. Aquest fet va condicionar la impossibilitat de definir les funcions i els espais dels murs i paviments documentats. L'àrea excavada ens indica una ocupació que va des del segle XII fins la primera meitat del segle XIII, amb la recuperació de escassos materials que pertanyen al segle XI.

La base de l'assentament islàmic era un estrat d'arena grisenc i de gra fi, d'on es recuperaren en la superfície materials d'època romana que indicaren un nivell de platja en aquest període, sense construccions o nivells d'habitació.

BIBLIOGRAFIA

CHABÀS LLORENS, R. (1985): *Historia de la ciudad de Denia*, Instituto de Estudios Juan Gil-Albert. Diputación Provincial de Alicante, Alicante, Ed. Facsímil (Denia, 1874-1876).

CHABÀS LLORENS, R. (1985): "La pedrera de la vila", *El Archivo*, I, Institut Juan Gil-Albert – Ajuntament de Dénia, Alacant, Ed. Facsímil (Imprenta de Pedro Botella, Denia, 1886), p. 39.

GISBERT SANTONJA, J. A. (1993): "Daniya y la vila de Dénia. En torno al urbanismo de una ciudad medieval", a R. Azuar, S. Gutiérrez i F. Valdés (eds.): *Urbanismo medieval del País Valenciano*, Ediciones Polifemo, Madrid, pp. 63-103.

IVARS PÉREZ, J. (1982): *La ciutat de Dénia. Evolució i permanència del fet urbà*, Caja de Ahorros Provincial, Alacant.

Cobertes de tombes

Estructures islàmiques

Enterraments

Camí empedrat